

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za historiju
KOMISIJA ZA IZBOR U NAUČNO ZVANJE

UNIVERZITET U SARAJEVU INSTITUT ZA HISTORIJU Broj: <u>0301-877/19</u> Datum: <u>20.12.2019.</u>
--

Sarajevo, 19.12.2019. godine

**VIJEĆU
INSTITUTA ZA HISTORIJU
UNIVERZITETA U SARAJEVU**

PREDMET: Izvještaj Komisije za izbor u naučno zvanje viši načni saradnik za oblast starije historije (osmanski period)

Na osnovu Zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti („Službene novine Kantona Sarajevo broj: 26/16“ i Odluke Vijeća Instituta za historiju broj: 01-676/19 od 14.10.2019. godine i Odluke Vijeća broj: 01-677/19 od 14.10.2019. godine i saglasnosti Senata Univerziteta u Sarajevu broj: 01-32-120/19 od 30.10.2019. godine, objavljen je **Konkurs za Izbor u naučno zvanje viši naučni saradnik za stariju historiju (osmanski period) - jedan izvršilac** u Institutu za historiju Univerziteta u Sarajevu. Konkurs je objavljen na web stranici Instituta za historiju i u novinama Dnevni list 09.11.2019.

Vijeće Instituta je na 37. redovnoj sjednici održanoj dana 09.12.2019. na osnovu člana 29. Zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti (Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 16/06) i člana 106. Statuta Univerziteta u Sarajevu donijelo Odluku broj: 01-01-836-3/19 o imenovanju **Komisije za izbor u naučno zvanje (u daljem tekstu Komisija) - viši naučni saradnik za stariju historiju (osmanski period), jedan izvršilac**. Komisija je imenovana u sljedećem sastavu:

1. **Dr. Enes Pelidija**, profesor emeritus Univerziteta u Sarajevu - predsjednik Komisije
2. **Dr. Zijad Šehić**, redovni profesor na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu-
član
3. **Dr. Hana Younis**, viša naučna saradnica u Institutu za historiju Univerziteta u Sarajevu-član
4. **Dr. Edin Radušić**, redovni profesor na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu-
zamjenski član.

Na osnovu odluke koja je dostavljena članovima Komisije istima je stavljeno u zadatak da, prema uvjetima utvrđenim Zakonom i Pravilima, razmotri pristigle prijave na Konkurs, sačini

izvještaj sa prijedlogom za izbor u zvanje i dostavi ga Vijeću u roku od 30 dana od isteka roka za podnošenje prijava na konkurs, odnosno do 25.12.2019. godine.

Nakon uvida u dostavljeni materijal Komisija podnosi sljedeći

IZVJEŠTAJ

Na Konkurs za izbor u zvanje viši naučni saradnik za stariju historiju (osmanski period) objavljenom na web stranici Instituta za historiju 09.11.2019. godine i u novinama Dnevni list 09.11.2019, **prijavio se jedan kandidat - dr. Sedad Bešlija, naučni saradnik u Institutu za historiju UNSA.** Uz prijavu na Konkurs kandidat je dostavio svu potrebnu dokumentaciju: svojeručno potpisanu prijavu na Konkurs, Izvod iz matične knjige rođenih (ovj. kopiju ne stariju od 6 mjeseci), Uvjerenje o državljanstvu (ovj. kopiju ne stariju od 6 mjeseci), Diplomom o stečenom zvanju doktora historijskih nauka s dodatkom diplomi (ovj. kopiju), Odluku o izboru u zvanje naučnog saradnika (original), Odluku o uspješno završenom naučnom projektu (original), svojeručno potpisanu Biografiju (CV) i Bibliografiju, Dokaz o objavljenim knjigama i naučnim i stručnim radovima nakon izbora u zvanje naučni saradnik – knjigu i kopije/separate objavljenih radova.

Osnovni biografski podaci kandidata:

Sedad Bešlija - rođen je 12. jula 1985. godine u Prijedoru. Osnovnu školu pohađao je u Prijedoru, Istanbulu i Sarajevu. Godine 2004. završio je Gazi Husrev-begovu medresu u Sarajevu, a 12. januara 2009. godine diplomirao je na Odsjeku za historiju Filozofskog fakulteta UNSA na studijskog grupi: Historija i turski jezik i književnost i time stekao diplomu profesora historije i turskog jezika. Akademske 2008/2009. godine upisao je postdiplomski studij na Odsjeku za historiju – smjer: Historija Bosne pod osmanskom vlašću od 15. do kraja 18. stoljeća. Dana, 14. maja 2012. odbranio je magistarski rad s temom: „Mjere i metode za stabilizaciju osmanske vlasti u Bosni do kraja 16. stoljeća“. Time je stekao zvanje magistra historijskih nauka. Akademske 2012/2013. godine upisao je doktorski studij na Odsjeku za historiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu – smjer: Bosna i Hercegovina u osmanskom periodu od 1463. do 1839. godine. Dana, 30. novembra 2015. godine odbranio je doktorsku disertaciju pod naslovom: „Društveno-političke prilike u Hercegovačkom sandžaku od Žitvanskog do Karlovačkog mira (1606.-1699.)“. Time je stekao zvanje doktora historijskih nauka. Postdiplomski i doktorski studij okončao je prosječnom ocjenom 10. Aktivno poznaje turski, a služi se engleskim i arapskim jezikom.

Od 12. oktobra 2009. godine zaposlen je u Institutu za historiju u Sarajevu kao stručni saradnik za stariju historiju (osmanski period). U oktobru 2012. godine izabran je u zvanje višeg stručnog saradnika za stariju historiju (osmanski period), a u oktobru 2016. godine u zvanje naučnog saradnika za stariju historiju (osmanski period).

Nakon izbora u zvanje naučni saradnik dr. Sedad Bešlija objavio je:

Knjiga:

1. „Istimâlet, Bosna u osmanskoj političkoj strategiji (15 i 16. stoljeće)“, Univerzitet u Sarajevu - Institut za historiju, 2017, 302 str. (COBISS.BH-ID 23941894) (ISBN -978-9958-649-26-4)

Bešlija se u ovoj knjizi koristeći historijske izvore suočio sa zadatkom temeljitog objašnjenja političke strategije Osmanske države u periodu 15. i 16. stoljeća. Ovaj izuzetno važan aspekt stabilizacije osmanske vlasti na osvojenim prostorima do sada nije bio predmet naučnih istraživanja. Imajući u vidu značaj ove teme Bešlija je svoje istraživanje usmjerio upravo fenomenu osmanskog osvajanja Bosanske kraljevine i stabilizaciji vlasti preko jedne od političkih strategija tzv. istimâlet politike, koja predstavlja politiku pridobijanja naklonosti ili lojalnosti. Sadržaj publikacije zasnovan je na širokoj osnovi podataka pronađenih u mnogobrojnoj i višejezičnoj stručnoj literaturi, kao i izvornoj građi različitih provenijencija.

Autor je analizom izvora i literature rekonstruirao osmansku političku strategiju istimâleta, promatrajući ovu temu kroz društvene odnose u pet različitih segmenata: političkom, vojnom, ekonomskom, kulturnom i vjerskom. Istraživanja obuhvataju period od 1386. godine, kada su izvršeni prvi akindžijski upadi u Bosansko kraljevstvo, pa do osvajanja Bihaća 1592. godine. Publikacija se sastoji od uvoda, četiri poglavlja s potpoglavljima i zaključka. Osim toga, sadržaj knjige prati i potrebna naučna aparatura – navedeni su izvori i literatura koje je autor konsultirao, kao i indeks imena ljudi i mjesta.

Prva cjelina Osmanska politika – principi i praksa (17-50) podijeljena je na više poglavlja. Prvo poglavlje nosi naslov Osnovne karakteristike zvanične osmanske politike prema Zapadu do kraja 16. stoljeća, u kojem su kratko pojašnjene politike koje je primjenjivala osmanska država u datom periodu. S obzirom da je pitanje istimâlet strategije predstavlja novinu naredno poglavlje je posvećeno detaljnoj analizi i predstavljanju šta zapravo ova strategija podrazumijeva kroz više aspekata. Na samom početku predstavljen je pojam istimâleta, polazeći od etimološkog značenja, da bi se potom Bešlija osvrnuo na njegovo korištenje u historiografiji, odnosno u zvaničnoj osmanskoj administraciji. Detaljno je upoznao širu javnost

sa opsegom istimâlet politike kroz politički kontekst, vojni sistem, privredne prilike kao i vjerske odnose i kulturna postignuća u svakodnevnom životu. Radi jasnije slike u završnoj dijelu poglavlja izloženi su primjeri istimâlet politike u nekim dijelovima osmanske države a istimâlet definiran kao *najveći broj mjera i metoda koje su Osmanlije poduzimale u cilju osvajanja, uspostave, učvršćivanja i stabilizacije svoje vlasti na određenom teritoriju.*

Druga cjelina nosi naslov Proces uspostave i stabilizacije osmanske vlasti u Bosni u svjetlu istimâlet politike (51-219) i podijeljena je na pet poglavlja: Politički kontekst, Vojni sistem, Privredne prilike, Vjerski odnosi i Kulturna postignuća i svakodnevnica. Svaki od ovih poglavlja tematski obuhvata više aspekata koji su objašnjeni u posebnim podpoglavljima. Ova druga cjelina ujedno čini glavninu studije koja detaljno govori o historijskom kontekstu i načinima uspostave i stabilizacije osmanske vlasti u Bosni u svjetlu istimâlet politike. U tom smislu, prvo je analiziran politički kontekst ukazavši na dinamiku i različite modele odnosa Bosanskog kraljevstva i Osmanske države. Potom je predstavljen osmanski vojni sistem i praksa uključivanja dijela domaćeg stanovništva i zatečenih vojnih odreda u osmansku vojnu strukturu. Razmatrajući značaj ovog segmenta politike u uspostavi i stabilizaciji vlasti, Bešlija se bavio i ulogom devširme, odnosom osmanske vojske prema osvojenom prostoru, kao i metodama nagrađivanja vojske. Kako bi ukazao na osmansku politiku u sferi privrede, koja je među najvažnijim faktorima u održavanju stabilnog društvenog i političkog poretka posebnu pažnju posvetio je i privrednim prilikama, predstavivši osnove timarsko-spahijskog sistema, kao i metode njegove primjene u Bosni, a nakon toga se osvrnuo na poreznu politiku Osmanlija i trgovačko-zanatske tokove. Tu je posebno naglašena razlika između gradskog i seoskog stanovništva. U sklopu ovog pitanja upoznajemo i sa nekoliko trgovačkih centara na teritoriju novoosnovanih sandžaka.

Što se tiče stava novih vlasti prema pripadnicima različitih konfesija, Osmanska država je prema ovom pitanju imalo dosta fleksibilan stav. Osmanska država je počivala na principima šerijata, i kao takva je pridavala naročit značaj vjerskom životu svojih podanika, bez obzira na konfesiju. Rukovodeći se tom činjenicom, autor je prvo ukazao na pravni položaj nemuslimana, a zatim je prikazao odnos Osmanlija prema nemuslimanima u Bosni, to je period u kojem u Bosnu dolaze Jevreji. Nakon toga se fokusirao na fenomen širenja islama i njegovu ulogu u učvršćivanju i stabilizaciji vlasti, kao i na odnos države prema novim muslimanima. Pored postojećih opće poznatih činjenica, Bešlija donosi i do sada manje poznate podatke koji se odnose na proces prihvatanja islama od strane domaćeg stanovništva.

U završnom dijelu druge cjeline analizirana su kulturna dešavanja u bosanskoj svakodnevici, odnosno u novonastalom društvenom kontekstu. U tom smislu, razmatrani su događaji koji mogu ponuditi moguće odgovore na pitanje kakvoće odnosa osmanskih vlasti prema zatečenim običajima, jeziku i pismu, kao i načini manifestiranja različite vjerske i kulturne tradicije. Imajući u vidu da teorija i praksa principijelne i planske provedbe političke volje ne idu nužno ruku pod ruku, autor u zasebnom poglavlju, trećem po redu, propituje odnos teorijskih postavki i praktične primjene istimâlet politike u Bosni. U njemu on, zapravo, sumira rezultate svoga istraživanja, postavljajući sebi za cilj izbjegavanje bile kakve idealizacije ili glorifikacije osmanskog perioda u Bosni.

Treća i najkraća temaska cjelina u ovoj knjizi nosi naslov Odnos između teorijskih postavki i primjene istimâlet politike u bosanskom kontekstu (220-237) i ona sadrži dva poglavlja: Kriteriji za analizu odnosa između teorijske i praktične strane osmanskog političkog djelovanja u Bosni i Obostrane nezakonite djelatnosti: državnih službenika i podanika–raje. U ovoj kratkoj ali veoma važnoj i interesantnoj cjelini Bešlija je na osnovu izvora prvog reda kroz konkretne primjere pokazao kako je primjena političkih odluka izgledala na terenu i koliko su zloupotrebe sa svih strana bile prisutne kao neminovan dio svakodnevnice.

Posljednja četvrta cjelina knjige nosi naslov Ostale mjere i metode u cilju uspostave i stabilizacije osmanske vlasti u Bosni podijeljena je na tri poglavlja: Akin i Yagma (Upad i Otimanje), Smaknuća i Obavještajna mreža. Bešlija u ovoj cjelini naglašava da su Osmanlije pri osvajanju, uspostavi i učvršćivanju vlasti u Bosni primjenjivale i druge mjere i metode, te razmatra neke od njih. Prije svih, osvrnuo se na učestalo djelovanje osmanskih poluregularnih jedinica – akindžija, koje su vršile upade i pljačku u svrhu destabiliziranja Bosanskog kraljevstva (akin i yağma). Poslije toga je razmatrao pitanje smaknuća istaknutih pojedinaca, počevši od tragične sudbine i pogubljenja posljednjeg bosanskog kralja Stjepana II Tomaševića 1463. godine. Na samom kraju autor je prikazao pojedine obavještajne aktivnosti, koje je za različite potrebe osmanskih vlasti provodila razgranata mreža doušnika.

Knjiga Sedada Bešlije rezultat je obimnog naučnoistraživačkog rada. Važnost studije očituje se i u jedinstvenom sadržaju gdje se prvi put na ovim prostorima sistematično istražuje pitanje političke strategije Osmanske države u odnosima s Bosanskim kraljevstvom. Ona će predstavljati nezaobilaznu literaturu za najmanje dva vrlo važna segmenta iz oblasti historije ovog dijela Balkana, a to su odnosi Bosanskog kraljevstva i Osmanske države, te pitanje dugovječnosti i karaktera osmanske vlasti na ovim područjima. Pogotovo ako se ima u vidu da

je u literaturi, kad su u pitanju politički odnosi Osmanlija prema državama Balkana, isključivo dominiralo pisanje o pljačkaškim upadima, vojnom djelovanju, i prisilnom pokoravanju spomenutih prostora.

Naučni i stručni radovi na bosanskom, turskom i arapskom jeziku (12 radova):

1. „Globalna vjerska politika Osmanlija prema nemuslimanima u 15. stoljeću: od Palestine do Srebrenice“, u: Zbornik radova s Naučnog skupa Ahdnama i ljudska prava, Fondacija Alast i Medžlis IZ Sanski Most, Sanski Most, 2016, 24-35. (COBISS.BH-ID 22899206) ISBN: 978-9958-087-01-1; 978-9926-8076-0-3 – naučni rad

U ovom radu autor tretira odnos osmanske vlasti prema nemuslimanskim zajednicama unutar Osmanske države. U fokus istraživanja stavljena je ahdnama kao pravni dokument, u tom kontekstu prezentovane su do sada manje poznate ahdname izdate nemuslimanskim vjerskim zajednicama u van Balkanskih prostora. Tako je u radu prvi put na bosanskom jeziku prezentiran i prijevod „palestinske“, ahdname izdate monasima Al-Qudsa 1458. godine. Autor je u radu prezentovao fenomen ljudskih prava shodno vremenu, prostoru i mjerilima koja su u tom periodu i važila, ukazavši da drugačija tumačenja dovode do manipulacije u interpretaciji određenih događaja a samim tim i njihovih posljedica.

2. „O učenjacima i pjesnicima Hercegovačkog sandžaka u 17. stoljeću“, Zbornik radova sa Naučnog/Znanstvenog skupa u povodu 100. godišnice rođenja Hivzije Hasandedića Hercegovački naučnici/znanstvenici i tradicija istraživanja u Hercegovini, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru, Arhiv HNK Mostar, Muzej Hercegovine Mostar, Mostar, 2016, 443-459. (COBISS.BH-ID 23566598) ISBN - 978-9958-11-134-1 – naučni rad

Ovaj rad se bavi historijskim pogledom na naučnu i književnu scenu u Hercegovačkom sandžaku u jednoj epohi kojoj se do sada nije poklanjala potrebna pažnja iako je na tom području u 17. stoljeću „cvjetala“ pisana riječ i književnost. Stoga Bešlija u ovom radu na temelju izvora osmanske provenijencije i literature nastoji pokazati stepen razvijenosti naučne misli i književnog opusa na prostoru ovog sandžaku u navedenom periodu. On ukazuje kako je literatura na orijentalnim jezicima koja je nastajala u Bosanskom ejaletu bila odbljesak one koja je nastajala u Istanbulu kao političkoj i kulturnoj metropoli, iako s izvjesnim zakašnjenjem, navodeći kao primjer činjenicu da je zlatni vijek divanske literature u Istanbulu bio u 16., a u Bosni u 17. stoljeću.

3. „Je li Turhan Emin-beg graditelj ustikoljanske džamije“, Prilozi za orijentalnu filologiju, br. 65, Sarajevo: Orijentalni institut, 2016, 337-344. (UDK 726:28 (497.15 Ustikolina)) ISSN - 0555-1153 – članak/građa

U ovom radu se propituje jedno uvriježeno stanovište u historiografiji, ali i u javnosti, da je džamija u Ustikolini najstarija izgrađena džamija u Bosni odnosno da li je njezin graditelj Turhan Emin-beg po kojem i nosi naziv najmanje stoljeće i po. Upoređivanjem sadržaja iz izvora i narodnih kazivanja kao i historiografske geneze na temelju kojih je nastao navedeni podatak može se uočiti da je izvorna baza dosta slaba i da daje niz različitih, često suprotstavljenih podataka koje dalje pružaju mogućnost da se „neupitna činjenica“ stavi pod znak pitanja. Bešlija kao ključni detalj koji je podstakao ovo propitivanje navodi pronalazak dokumenta u Osmanskom arhivu Predsjedništva vlade Republike Turske u kojem se spominje Ahmed-begova džamija u Ustikolini. Kako bi argumenti bili jasni i precizni autor je ovaj dokument transkribovao sa osmanskog i preveo na bosanski jezik.

4. „Halil Inaldžik – predvodnik historičara (1916–2016.)“, Znakovi vremena, god. XIX, br. 73, jesen 2016, 11-21. (UDK 929 INALDŽIK H.) ISSN - 1512-5416 – stručni rad

U radu se donose osnovni biografski i bibliografski podaci o prof. dr. Halilu Inaldžiku koji je preminuo 25. jula 2016. godine u Istanbulu. Prof. Inaldžik je jedan od najznačajnijih historičara osmanskog razdoblja svjetske povijesti, koji je tokom svog veoma plodonosnog naučnog rada ostavio ogroman spisateljski opus koji predstavlja putokaz u daljim istraživanjima iz oblasti osmanistike. U ovom radu Bešlija prezentuje Inaldžikovu metodologiju u pisanju kao i podatke o djelima koja su važna za osmansku historiju Balkana.

5. „Mjesto i uloga hercegovačkog sandžakbega u osmanskoj administraciji u 17. stoljeću“, Prilozi Instituta za historiju, br. 46, Sarajevo, 2017, 53-75. (UDK: 342.1:323 (497.6) „16“) ISSN 0350-1159 – naučni rad

Središnja tema rada je pozicija hercegovačkog sandžakbega unutar osmanske administracije tokom 17. stoljeća. Da bi se ona mogla pojasniti Bešlija je prezentovao određene podatke koji govore o ulozi i specifičnostima Hercegovačkog sandžaka tokom 16. i 17. stoljeća unutar Bosanskog ejaleta, ali i evropskog pograničja Osmanske države. Posebno je važno istaći da je u zadnjem dijelu rada donesen spisak hercegovačkih sandžakbegova tokom 17. stoljeća, a na osnovu izvora dubrovačke, venecijanske i osmanske provenijencije. Ističe se da su tokom 17. stoljeća ličnosti koje su bile na položaju hercegovačkog sandžakbega posjedovale vojno-

političko iskustvo i važile kao dobri poznavaoци prilika na granicama. Ukazano je na činjenicu da su mnogi hercegovački sandžakbegovi prije te dužnosti bili na položaju beglerbega Rumelije, Kanjiže, Očakova, Sivasa, Varada, Bosne i drugih ejaleta.

6. „Ahdnama u svjetlu odnosa prema ‘drugom’ i ‘drugačijem’ u historijsko-civilizacijskom kontekstu 15. stoljeća“, u: Zbornik radova s Naučnog skupa Poruke Ahdname – sloboda vjera u multireligijskoj Bosni i Hercegovini, Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka i Institut Yunus Emre, Sarajevo, 2018, 17-53. (COBISS.BH-ID – 25647622) ISBN- 978-9958-575-08-2 – naučni rad

Ovaj rad daje doprinos boljem razumijevanju jedne od najosjetljivijih tema iz bosanskohercegovačke, ali i evropske historije, suživotu i tolerantnosti u historijskom kontekstu. U radu su predstavljena viđenja koja bi se mogla svrstati u tri konteksta: zapadnoevropski, bosanski i osmanski. Važno je imati na umu da je, u odnosu na Bosnu posmatrano, po religijskom, političkom i kulturalnom ishodištu riječ o dva različita svijeta koja su se još jednom u historijskom procesu susrela, ovaj put, na tlu Bosne. Također, općenito, teško je napraviti distinkciju između vjerske i političke motiviranosti kod odnosa prema „drugome“. U radu se nastoji izbjeći dublja polemika u vezi s tim, jer to i nije bio primarni cilj istraživanja. Zbog toga Bešlija smatra da se institucija ahdname, ukoliko se ostane na površnom političkom nivou rasprave, može posmatrati i kao pobjeda efikasne političke strategije u odnosu na političke procjene i akcije kojima je rok upotrebe bio istekao. Na kraju rada se nalazi i nekoliko razmišljanja o ahdnami u vrtlogu različitih poređenja i tumačenja.

7. „Osmanlı Yönetim Felsefesi Çerçevesinde İstimâlet Tatbikâtı: 15-16. Yüzyıl Bosna-Hersek Örneği“, Tarihîn Peşinde, Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11/21, Nisan 2019, Konya, 2019, 371-384. (ORCID: 0000-0001-6240-8376) – naučni rad

Rad sadrži osnovne rezultate istraživanja na projektu naziva „Mjere i metode za stabilizaciju osmanske vlasti u Bosni do kraja 16. stoljeća“ koji je rađen na Institutu za historiju od 2010. do 2012. godine. Cilj rada je bio da se turskoj akademskoj javnosti predstave rezultati ovog kompleksnog istraživanja. Osnovno pitanje ovog projekta predstavljaju razlozi uspona Osmanske države velikom brzinom, te na koji način takvo širenje prati institucionalizacija i učvršćivanje vlasti. Stoga Bešlija prvenstveno ukazuje na mjere i metode, suvremene političke strategije, koje su Osmanlije poduzeli u osvajanju Bosne do kraja 16. stoljeća. S obzirom da se u tekstu navode rezultate jednog velikog projekta u njemu su samo kratko navedeni osnovni smjerovi Osmanske politike ne samo u Bosni nego i široj regiji u 15. i 16. stoljeću.

8. „XVII. Yüzyılda Hersek Sancağı: Vakıf Eserleri”, u: Zbornik radova sa 2'nd International Archive Congress on Ottoman Lands, I tom, T.C. Cumhurbaşkanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Arşiv Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2019, 1063-1075. – naučni rad

Koncept vakufa koji predstavlja jedan od važnih elemenata islamske civilizacije, odigrao je ogromnu ulogu u procesu urbanizacije u osmanskoj Bosni. Bio je vrlo utjecajan u društvenom, ekonomskom i kulturnom životu. U ovom radu se piše o vakufima Hercegovačkog sandžaka iz 17. stoljeća (mesdžidima, džamijama, tekijama, mektebima, medresama, hamamima, mostovima, hanovima, karavasarajima, imaretima, kahvanama, sahat-kulama, javnim česmama i dr.), kao i vakufnamama koje su očuvane do danas. Istraživanja su pokazala da je u periodu između 1606. i 1699. godine na tom prostoru koje je bilo podijeljeno na 16 kadiluka izgrađeno 56 džamija, najmanje 16 mesdžida, između 3 i 6 tekija, najmanje 14, a najviše 20 mekteba, najmanje 17, a najviše 22 medrese, 9 hamama, 5 mostova, 6 hanova, 4 karavansaraja, 6 sahat-kula i 3 vodovoda. Autor je napomenuo problem stanja izvorne građe koja istraživačima u pojedinim segmentima ne daje prostor za precizno riješe određene dileme po pitanju datacije. Također, u radu se donose podaci i o legatima nemuslimana Hercegovačkog sandžaka i navodi se podatak da je u tom periodu izgrađeno ukupno 8 pravoslavnih i 11 katoličkih objekata koji su služili kršćanima. Rad je baziran na arhivskoj građi koja se čuva u arhivama u Sarajevu, Dubrovniku, Istanbulu, Mostaru, te pojedinim dalmatinskim samostanima.

9. „Kadiluk Imotski u 17. stoljeću“ u: Zbornik radova sa Naučnog skupa Bošnjaci Hercegovine kroz historiju, BZK Preporod, Mostar, 2019, 17-44. (COBISS.BH-ID 27067654) ISBN-978-9958-814-16-7 – naučni rad

U radu se na osnovu relevantnih arhivskih izvora i stručne literature donose podaci o Imotskom kadiluku tokom 17. stoljeća. Navedeni kadiluk bio je jedan od 16 kadiluka Hercegovačkog sandžaka u tom periodu. Nakon administrativno-upravne podjele i imena imotskih kadija i naiba, rad sadrži podatke o imotskim fortifikacijama tj. dvjema najznačajnijim tvrđavama – Topani i Zadvarju te imotskim kulama. Zatim se govori o Bazani – glavnom stambenom mjestu Imotskog i konfesionalnim prilikama na tom području u 17. stoljeću. Tridesetih godina 17. stoljeća u Imotskom je živjelo oko 800 stanovnika, a sačuvani su podaci o tragovima muslimanskog i nemuslimanskog stanovništva. Zadnji dio rada odnosi se na događaje, položaj i ulogu kadiluka tokom dva najduža rata navedenog stoljeća, Kandijskom i Morejskom ratu, kada je kadiluk bio poprište sukoba, pljački, robljena te bio od posebne važnosti u

odbrambenom sistem osmanske vlasti. Na kraju se ukazuje na činjenicu da su na tom prostoru dolaskom Mlečana porušeni skoro svi objekti islamske kulture i civilizacije.

10. „Iz prošlosti Kadiluka Tašlidža u 17. stoljeću“, u: Zbornik radova sa Međunarodnog naučnog skupa Husein-paša Boljanić i njegove zadužbine (povodom 450 godina od izgradnje Husein-pašine džamije u Pljevljima), Pljevlja, 2019, str. 85-97. (COBISS.CG-ID 38445840) ISBN-978-9940-9058-6-6 – naučni rad

Na osnovu dostupnih izvora i stručne literature u ovom radu se nastoji rekonstruirati historijska slika hercegovačkog kadiluka Tašlidža (Pljevlja) tokom 17. stoljeća. Historiografija do danas nije dala značajne rezultate o navedenoj temi i vremenskom periodu koji je postavljen u naslovu. Također, izvori su oskudni i fragmentarni, a njihov sadržaj jednoličan. Ipak, oni donekle daju odgovore na neka konkretna pitanja kao što su: imena kadija, opis kasabe, odnos između lokalnih vlasti i podanika, ulogu kadiluka u ratnim vremenima, egzistenciju postojećih i izgradnju novih sakralnih objekata, crtice iz trgovačkog i svakodnevnog života i slično. Bešlija ističe da iako je jedna od osnovnih odlika ovog kadiluka bila ta da se nalazio na centralnoj komunikacijsko-strateškoj poziciji u Hercegovačkom sandžaku i da je bio udaljen od prvih ratnih linija, ipak je povremeno bio izložen hajdučkim napadima. Također, izvori otkrivaju i stanovite probleme u odnosu lokalnih vlasti prema podanicima kod prikupljanja poreza posebno u vrijeme ratova. Pored toga Bešlija skreće pažnju da je ovo područje imalo i funkciju pribježišta za izbjeglice u toku Bečkog rata. Kada su u pitanju konfesionalne prilike, i u 17. stoljeću nastavlja se egzistencija muslimana i nemuslimana u kadiluku, ravnopravno se grade i popravljaju džamije i manastiri, a zabilježeno je prisustvo i pokojeg jevreja. Trgovina s Dubrovnikom i Mediteranom i dalje je bila živa. Bešlija na osnovu izvorne građe u ovom radu pokušava sa što više detalja rekonstruisati sliku ovog kadiluka u 17. stoljeću.

11. „Pojava i oblik arapskog jezika u Bosni i Hercegovini (XV-XIX stoljeće)“ - ظهور وشكل اللغة العربية في البوسنة والهرسك: الصلات الأولى, Koautorstvo s Muhamedom Nametkom, u: Zbornik radova Arapski jezik u Bosni i Hercegovini, King Abdullah bin Abdulaziz Int'l Center for Arabic Language, Rijad, 2019, 17-41. (418,24 7678/1440) – naučni rad

Autori na samom početku ovog rada analiziraju stanje pismenosti na prostoru Bosne prije pojave Osmanlija, a s njima i islama i islamske pismenosti na arapskom, turskom i perzijskom jeziku. Oni ukazuju da je u Bosni tokom prethodnih stoljeća dominirala latinska, glagoljaška i

ćirilčna pismenost i to najvećim dijelom u crkvenim krugovima, te da je ulaskom u administrativni sastav Osmanskog države, Bosna ušla i u krug islamske kulture i civilizacije. Stanovnici su kako je vrijeme prolazilo, a novi sistem jačao sve više pisali na turskom, arapskom i perzijskom jeziku. U radu su posebno navedeni pojedinci koj su ostavili duboki trag na književno stvaralaštvo na orijentalnim jezicima a posebno arapskom poput Mehmeda Handžića. Brojni podaci govore o tome da su domaći ljudi vrlo brzo stjecali znanja te da su postajali nosioci nauke i obrazovanja u zemlji, a u odnosu na svoje kolege iz Istanbula ni po čemu nisu zaostajali. Najrazvijeniji kulturni centri bili su Sarajevo, Mostar, Prusac, Foča, Banja Luka, Tuzla i Travnik. Istaknuto je da karakteristika razvoja orijentalne kulture u Bosni i Hercegovini za vrijeme osmanske vlasti ne prati nužno i razvojne crte političkog razvoja i vojnih osvajanja. Naime, pojavni oblici arapskog jezika pa i općenito orijentalne kulture daju svoje najznačajnije predstavnike upravo u trenutku kada Osmanska država počinje da gubi svoju moć, a teritorijalni opseg u Evropi tada je u fazi oseke uzrokovane porazima u ratu sa evropskim državama. Za neke oblasti poput epigrafike, pojava arapskog jezika zapravo je potpuno neznatna prije 17. stoljeća. Na kraju rada autori zaključuju da je kao jezik svjetske kulture i civilizacije, arapski jezik na tlu Bosne i Hercegovine prisutan u kontinuitetu od 15. stoljeća i to u više oblika i polja kao što su vjersko obredoslovlje, obrazovanje, zvanična administrativna dokumentacija, rukopisna djela, književnost, antroponimija, epigrafika i dr.

12. „Uloga Isa-bega Ishakovića u provođenju osmanske istimalet politike u Bosni“, u: Zbornik radova sa Međunarodne naučne konferencije Isa-beg Ishaković, Udruženje Isa-beg Ishaković, Sarajevo, 2019, 61-71. (COBISS.BH-ID 28079110) ISBN - 978-9926-8242-1-1 – naučni rad

U ovom radu Bešlija govori o Isa-begu Ishakoviću kao vještom političaru koji je za vrijeme svoga djelovanja na položaju skopskog krajišnika i bosanskog sandžakbega sredinom 15. stoljeća uspješno provodio unaprijed osmišljenu i strateški postavljenu osmansku politiku koja je bila primjenjivana na svim prostorima koji su bili u nekoj vrsti interakcije s Osmanskom državom u čiji su sastav kasnije ušli. Premda su izvori oskudni, i ne nude mnogo informacija koja se tiču značajnih pitanja kao što su odnosi unutar srednjovjekovnog bosanskog plemstva, proces osnivanja Sarajeva, odnosi sa Dubrovčanima, odnos prema nemuslimanima, u radu su na osnovu postojećeg izvornog materijala ponuđeni odgovori na istaknuta pitanja. Ovaj rad upotpunjuje sliku o ulozi Isa-bega Ishakovića u ostvarenju ključnih političkih ciljeva Osmanske države u Bosni pred konačan slom Kraljevstva.

Prilozi (1 prikaz knjige i 1 stručni prijevod knjige):

„Autentičan naučni trag na "bijeloj ploči" bosanskohercegovačke historiografije (Faruk Taslidža, Bosanski ejalet u Bečkom ratu (1683-1699).“, FMON, Mostar, 2017.), Časopis Društvene i humanistike studije, god. IV, br. 1 (7), Tuzla, 2019, 423-431. (UDK 94(497.6)“1683/1699)

Abdulkadir Macit, Nedžmettin Erbakan – život, djelo, ideja, Balkanski centar za analizu i studije, Sarajevo, 2018, 192 str. (COBISS.BH-ID – 26657286) ISBN - 978-9926-8230-1-6

Naučne konferencije, paneli i seminari:

Pored navedenog, Dr. Bešlija je aktivno učestvovao na 8 naučnih konferencija, panela i seminara, unutar i van granica Bosne i Hercegovine:

Historija BiH osmanskog perioda – stanje i perspektive, na Panelu „Historijske veze Sarajeva i Burse“, Bursa, 27.4.2017.; Ahd-nama u svjetlu odnosa prema „drugom“ i „drugačijem“ u historijsko-civilizacijskom kontekstu 15. stoljeća, na Naučnom skupu „Multireligijska Bosna, poruke Ahdname i savremeni kontekst“, Kiseljak, 25.5.2017.; 17. Yüzyıl Hersek Sancağı: Vakıf Eserleri, na „2. Uluslararası Osmanlı Coğrafyası Arşiv Kongresi“, Istanbul, 20-24.11.2017.; O osmanskoj Bosni: pitanje identiteta i savremenih percepcija, Predavanje u okviru projekta „Bosanskohercegovačko kulturno-historijsko nasljeđe u okrilju međunarodne kulturne saradnje“, Ministarstvo civilnih poslova, Institut za historiju, Minhen, 16.3.2018.; Kadiluk Imotski u 17. stoljeću, na Naučnom skupu „Bošnjaci Hercegovine kroz historiju“, BZK Preporod, Mostar, 14.5.2018.; Tarih Şuru Ve Geçmişten Ders Çıkartıp Günümüzde Topluma Faydalı Birey Olabilmek (Historijska svijest – Uzeti pouku iz prošlosti i biti koristan član društva), Edukativni seminar za aktiviste NVO IGMG, Berlin, 8.12.2018.; Uloga Isa-bega Ishakovića u provođenju osmanske istimâlet politike u Bosni, na Međunarodnoj naučnoj konferenciji „Isa-beg Ishaković“, Udruženje Isa-beg Ishaković i Grad Sarajevo, Sarajevo, 22.2.2019. i Iz prošlosti Kadiluka Tašlidža u 17. stoljeću, na Međunarodnom naučnom skupu „Husein-paša Boljanić i njegove zadužbine (povodom 450 godina od izgradnje Husein-pašine džamije u Pljevljima)“, Pljevlja, 8-9.6.2019.

Uredništvo:

Dr. Bešlija je bio urednik 3 knjige/monografije: „Od dućana do pozorišta – sarajevska trgovačka elita 1851-1878“, autorice dr. Hane Younis, Sarajevo: Institut za historiju, 2017.; „Odnos osmanskih vlasti prema bosanskom ustanku 1875-1878“, autora Hasana Škapura, Sarajevo: Centar za osmanističke studije, 2017. i „Diplomatija i diplomatska praksa u ranom

islamskom periodu“, autora Jasina Istanbulija, Sarajevo: Balkanski centar za analizu i studije, 2018.

Naučnoistraživački projekti:

Dr. Bešlija je učestvovao u 6 naučnoistraživačkih projekata (3 kao nosilac projekta i 3 kao član tima): „Razbojništvo i pobuna na prostoru BiH kroz historiju“, podržan od MONKS, 2016-2017.; „Društveno-političke prilike u Hercegovačkom sandžaku od Žitvanskog do Karlovačkog mira (1606-1699.)“, Naučni projekt Instituta za historiju, 2013-2018.; „Priprema i izdavanje historijske monografije Odnos osmanskih vlasti prema Bosanskom ustanku 1875-1878.“ autora Hasana Škapura (posthumno), uz podršku Ureda za dijasporu i srodne zajednice Vlade R. Turske, Centar za osmanističke studije, Sarajevo, 2017.; „Turski (osmanski) izvori za istoriju Crne Gore“, Crnogorska akademija nauka i umjetnosti (CANU), 2016.; „Bosanskohercegovačko kulturno-historijsko naslijeđe u okrilju međunarodne kulturne saradnje“, podržan od MCP BiH, 2018. i „Ekonomski život u Sarajevu u drugoj polovini 19. stoljeća“, podržan od MONKS, 2018.

Članstvo u redakcijama:

Dr. Bešlija je bio član redakcija 3 časopisa: „Historijska traganja“ br. 17.; „Prilozi Instituta za historiju“ br. 47. i „Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Tarih Dergisi“, br. 1, 2018.

Recenzije i redaktura:

Dr. Bešlija je recenzirao 4 monografije/knjige: Emir Ahmed Hajder Šihabi, „Povijest Ahmed-paše Džezzara (Egipat, Šam i doživljaji sa Napoleonom Bonapartom)“, prijevod s arapskog, obrada i komentar: Jusuf Džafić, 2017.; Hana Younis, „Svakodnevn život u Sarajevu pred kraj osmanske uprave“, Centar za osmanističke studije, Sarajevo, 2018. i Enes Pelidija, „Osmanisti Bosne i Hercegovine do kraja 20. stoljeća – biografski i bibliografski podaci“, I tom, FMON, Mostar, 2019. i Muamer Hodžić, „Foča – središte Hercegovačkog sandžaka“, Orijentalni institut, Sarajevo, 2019.

Također, kao redaktor prijevoda učestvovao u procesu priprema za objavljivanje knjige „Dokumenti o Tevfiku Imamoviću, muftiji sandžačkom“, Arhiv RAS - Novi Pazar, 2019.

Novinski članci:

Dr. Bešlija je objavio i više stručnih članaka u novinama od kojih izdvajamo: „Kojoj je naciji pripadao Mehmed-paša Sokolović“, Stav br. 83, Sarajevo oktobar 2016.; „Ratko Mladić svoga

vremena“, Stav br. 85, Sarajevo oktobar 2016. i „Jesu li Osmanlije prodale Bosnu“, Stav br. 87, Sarajevo novembar 2016.

Javna predavanja i medijski istupi:

Dr. Sedad Bešlija održao je više javnih predavanja od kojih izdajamo: „Državno-pravni kontinuitet BiH“, Studentski dom Neđarići, Sarajevo, 29.11.2017.; „Banjalučki boj 280 godina poslije“, u organizaciji UG „Baton“, Zenica, 1.12.2017.; „Sultan Abdulhamid II: između Istočnog pitanja i panislamizma“, IGMG, Sarajevo, 27.2.2018.; „Naš odnos prema osmanskoj Bosni“, Centar „Emanet“, Mostar, 15.4.2018.; „555 godina Ahdname – bosansko jedinstvo različitosti“, Internacionalni univerzitet u Sarajevu, 10.5.2018.; „Sjećanje na bosanski genocid“, Manifestacija o sjećanju na bosanski genocid, Kolding, Danska, 23.6.2018.; „Pojava i širenje islama u Crnoj Gori“, Medresa Mehmed Fatih, Podgorica, 18.2.2019. i „Historija BiH u osmanskome i austrougarskom periodu“, Der Jugendföderation Österreich, Beč, 16-17.3.2019.

Od medijskih istupa izdajamo: „Lokalitet Presjeka kod Ustikoline i Ličnost Turhan Emin-bega“, Nova avantura, BHT, januar 2017.; „Boşnaklara Osmanlı'yı Unutturmak İstediler“, Intervju, Zambak.ba, 31.5.2017.; „Nastanak Sarajeva i Isa-beg Ishaković“, BHT, juni 2017.; „S Osmanlijama počinje širenje islama i pravoslavlja u Bosni“, Intervju za Al-Jazeera Balkans, 8.10.2017.; „Granice Istoka“, urednika Haruna Karčića, Intervju, Al-Jazeera Balkans, 3.11.2017.; „Nesuh Matrakčija, čovjek koga nazivaju 'bosanski Da Vinci'“, Intervju za Al-Jazeera Balkans, 4.11.2017.; „Ništa lično“ sa Nazifom Horozovićem, Intervju, TV 5, 14.11.2017.; „O historijskom značaju 1. marta Dana nezavisnosti BiH“, RTV BIR, 1.3.2018.; „Vakufnama Isa-bega Ishakovića: Rodni list Sarajeva“, Intervju za Al-Jazeera Balkans, 13.3.2018.; „Priča o sahat-kuli“, saradnik-komentator, 14.5.2018.; „281. godišnjica Banjalučkog boja“, RTV BIR, 4.8.2018.; „Husein-kapetan Gradašćević: Borac za autonomiju ili zaštitnik poretka“, Intervju za Al-Jazeera Balkans, 7.9.2018.; „Institut za historiju je bio i ostao institucija od državnog značaja“, Web Portal: Al-Jazeera Balkans, 21.5.2019.; „Zaboravili smo čuveni Banjalučki boj iz 1737. godine!“, Web Portal: www.intelektualno.com, 04.8.2019. i O 60. godini postojanja i rada Instituta za historiju, Otvoreni program TV Vogošća, 09.9.2019.

Promocije:

Kao promotor dr. Bešlija je učestvovao na ukupno 24 promocije raznih historiografskih publikacija.

Angažman u Institutu za historiju UNSA:

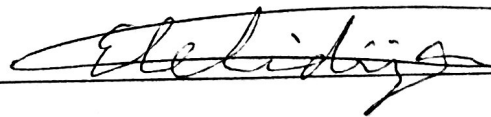
Pored svega navedenog, dr. Bešlija je bio angažovan u Institutu za historiju kao Ovlašteni zamjenik direktora i v.d. direktora Instituta po potrebi (od juna 2016. do maja 2019.), zatim je izabran za v.d. direktora Instituta od 7.5.2019. Član je Senata UNSA, Predsjedavajući Vijeća Instituta, Predsjednik Odbora za obilježavanje 60. godišnjice postojanja i rada Instituta za historiju, Predsjednik Odbora za kvalitet Instituta, Član Etičkog odbora Instituta, Koordinator za izradu izvještaja o radu i plana rada Instituta od 2015. do 2018., Koordinator za društvene mreže i web stranicu Instituta za historiju i član više Komisija za izbor u zvanje.

MIŠLJENJE I PRIJEDLOG:

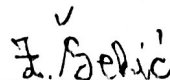
Na osnovu analize i ocjene biografskih podataka, jedne objavljene knjige, objavljenih 12 naučnih i stručnih radova, objavljenog 1 stručnog prijevoda knjige i 1 prikaza knjige, učešća na 8 relevantnih naučnih skupova, panela i seminara, 3 uredništva izdanja, realiziranih naučnoistraživačkih projekata, učešća u redakcijama časopisa, urađenih recenzija i redaktura, te ostalih angažmana kao što su održana javna stručna predavanja, medijski istupi u struci, promocije knjiga i rad na razvoju matične ustanove, Instituta za historiju, Komisija sa zadovoljstvom konstatira da **kandidat dr. Sedad Bešlija ispunjava sve potrebne uslove za izbor u zvanje viši naučni saradnik za stariju historiju (osmanski period) te predlaže Vijeću Instituta za historiju Univerziteta u Sarajevu da prihvati Izvještaj Komisije.**

KOMISIJA:

Emeritus, dr. Enes Pelidija, predsjednik Komisije

Prof. dr. Zijad Šehić, član

Dr. Hana Younis, član

